

SUMMARY

NetQues Project Report Speech and Language Therapy Education in Europe United in Diversity

Network for Tuning Standards and Quality of Education
Programmes in Speech and Language Therapy/Logopaedics
across Europe (NetQues): a multilateral academic and
professional network

26 September 2013

Project No. 177075-LLP-1-2010-1-FR-ERASMUSENWA

**Lifelong
Learning
Programme**

The NetQues project was undertaken with support from the European Union
This project has been co-funded by the European Commission's
ERASMUS Lifelong Learning Programme through the Education Audiovisual & Culture
Executive Agency

This publication reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be
held responsible for any use which may be made of the information contained therein

© 2013 by CPLOL/NetQues

All rights reserved

The summary document may be reproduced or transmitted electronically in full or in sections subject to acknowledgment of NetQues.

Súhrn

- i. Projekt NetQues - Network for Tuning Standards & Quality of Education Programmes for Speech Language Therapists in Europe (Sieť pre zlepšenie štandardov a kvality vzdelávacích programov pre logopédov v Európe) je dielom mnohostrannej akademickej a profesijnej siete tvorenej 65 partnermi z 31 európskych krajín. Táto sieť je vedená Comité Permanent de Liaison des Orthophonistes / Logopèdes de l'Union Européenne (CPLOL), stálou komisiou logopédov v Európskej únii.
- ii. Logopédia je všeobecne uznávaná ako samostatná profesia s právnou úpravou na národnej úrovni v mnohých krajinách. Spolu s rozvojom a rastom počtu členov Európskej únie (EÚ), by mala sprievodná legislatíva podporovať cezhraničnú mobilitu a uznávať kvalifikáciu vo všetkých členských štátoch. Toto viedlo k potrebe mať možnosť posúdiť a analyzovať vzdelávacie programy v rámci EÚ aj mimo nej. Cieľom tohto projektu je vytvoriť dohodu o oblasti štandardizácie vzdelávania logopédov a tiež sa pozrieť na prítomné rozdiely. Vymedzuje spoločné kľúčové kompetencie, ktoré sú nevyhnutné a zároveň žiaduce pre novo kvalifikovaných logopédov, ktorí by mali byť schopní vykonávať svoje povolanie efektívne. V projekte NetQues sa vychádzalo z tzv. *tuning-metodológie*, pomocou ktorej sa hľadajú orientačné body, zblíženie a spoločné porozumenie, ktoré bude slúžiť ako "platforma pre vývoj referenčných bodov na úrovni rôznych oblastí." ¹
- iii. Narušenú komunikačnú schopnosť (tj. rečové, jazykové a komunikačné poruchy) poznáme niekoľko tisíc rokov. Na konci devätnásteho storočia mala už Európa, aj krajiny mimo nej, dostatok vedomostí o narušenej komunikačnej schopnosti (NKS) a len malý počet lekárov, sa podieľal na jej štúdiu a náprave. Od prvých dní až po dnes sa tento odbor vyvinul do nezávislej akademickej vedeckej oblasti, ktorá je v rámci celej EÚ podporovaná organizáciou CPLOL.
- iv. Vedný odbor – logopédia, sa zameriava na humánnu komunikáciu a spracovávanie jazykových a rečových procesov, na vývin reči a vývinové poruchy reči, diagnostiku a terapiu porúch hlasu, reči, jazyka a porúch prehĺtania. Logopéd je odborník, ktorý je plne kompetentný v prevencii, diagnostike, terapii NKS ako aj vo vedeckom štúdiu ľudskej komunikácie a s ňou súvisiacich porúch.

¹ González, J. and Wagenaar, R. (2003). *Tuning educational structures in Europe*. Bilbao: University of Deusto. Retrieved 15-06-2013
http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/documentos/Tuning_phase1/ úvodná strana 1

- v. Logopedická prax sa v priebehu času menila, dôsledkom rôznych zmien v spoločnosti, v myslení, v pokroku súvisiacom s vedným odborom medicíny, psychológie, lingvistiky, sociológie a vzdelávania. Demografia, diagnostika, technologický pokrok, komunikačné technológie a sociologické zmeny ovplyvnili rozsah logopedickej praxe. Tento rozsah praxe sa postupne rozšíril, menia sa jej priority a akcenty v rámci rôznych krajínach EÚ.
- vi. *Ciele projektu NetQues:*
- definovať akademické a profesijné profily logopédov v celej EÚ
 - opísať ciele kvalifikačného vzdelávacieho programu, rovnako ako výsledky takéhoto vzdelávania (z hľadiska vedomostí, porozumenia a zručností), ktoré musia byť splnené
 - určiť všeobecné a špecifické kompetencie, ktoré by mali logopédi získať v rámci tohto programu
- vii. Projektu sa zúčastnilo celkovo 65 partnerov zo všetkých 27 členských štátov EÚ, ďalej Lichtenštajnsko, Nórsko a kandidátske krajiny EÚ - Island a Turecko. Partneri pochádzali najmä z akademických inštitúcií, ale aj niektorých profesijných asociácií. Koordinácie projektu sa ujal hlavný partner - CPLOL, komisia, ktorá sa skladá rovnako z klinických, ako aj akademických odborníkov z odboru logopédie, reprezentujúcich každú európsku krajinu. Partneri boli zaradení do jedného zo šiestich pracovných tímov, podľa rozsahu odborných vedomostí a geografickej polohy v rámci každého tímu. Ciele, ktoré boli vhodné so zlepšovaním princípov boli následne priradené ku každému tímu. Každý tím prevzal zodpovednosť za jeden alebo viac prvkov práce a zdieľal ich medzi ostatnými partnermi. Etnografická koncepcia výskumu bola prijatá pomocou širokej škály odborných účastníkov ako kľúčových informátorov. S cieľom poskytnúť komplexný prehľad o rozmanitosti a zmapovania súčasného vzdelávania logopédov, prebehli v Európe dva veľké prieskumy. Prieskumy sa zamerali na skúmanie rozmanitosti kvalifikácie logopédov. Výsledky nám poskytli profilové informácie a kompetencie, ktoré by mali doštudovaní logopédi získať tak, aby mohli efektívne vykonávať svoju profesiu.
- viii. **Profily:** Zo súhrnu dát z oboch prieskumov vyplýva, že všetky okrem dvoch krajín, majú aspoň jeden vzdelávací program (a mnohé z nich majú podstatne viac ako jeden), ktorý vedie k získaniu odbornej kvalifikácie v oblasti logopédie. Logopédia je v Európe zvyčajne súčasťou univerzitného štúdia, financovaného predovšetkým štátom, a študuje sa najmä na univerzitách, na ktorých sú aj iné študijné programy týkajúce sa zdravia.

- ix. Úroveň kvalifikácie, ktorá umožňuje logopédom získať aspoň bakalársky titul, trvá najmenej tri roky od začiatku štúdia programu. Magisterský titul (Európsky kvalifikačný rámec úroveň 7) môže byť získaný po piatich rokoch vysokoškolského štúdia (trojročné bakalárske a dva roky magisterské). Doktorandský študijný program v priemere trvá ďalšie tri roky. Postup od bakalára cez magistra po doktorát je možný takmer vo všetkých krajinách EÚ. Používa sa klasický kreditový systém štúdia (60 European Credit Transfer System - ECTS). Kredity sú študentom udelené za absolvovaný akademický rok.
- x. Väčšina študijných programov je regulovaná štátom alebo vládou. Najvyšší počet študentov logopédov má Francúzsko. Belgicko a Holandsko majú taktiež nečakane vysoké počty študentov logopédie, čo čiastočne môžeme vysvetliť ich blízkou polohou pri Nemecku, čo umožňuje nemeckým študentom získať práve v týchto krajinách bakalársky titul. Musíme však poznamenať, že niektoré z uvedených čísel boli len odhad, pretože veľa krajín nedisponuje národnou štatistikou študentov podľa odboru ich štúdia.
- xi. Študijné programy zahŕňajú rôzne typy hodnotení, vrátane písomných skúšok, praktických skúšok a ústnych skúšok. Taktiež sa používa reflexia vlastných skúseností, zoznam kompetencií, skúška z linickej praxe, video analýza a sebahodnotenie. Okrem akademického štúdia, všetky programy zahŕňajú aj klinické praktikum pod supervíziou, ktoré zohráva kľúčovú úlohu na ceste ku kvalifikácii a odbornej spôsobilosti. Klinická kompetencia je hodnotená prevažne klinickým supervízorom. Metódy posudzovania klinickej spôsobilosti sa môžu výrazne líšiť a zahŕňajú písomné a ústne hodnotenie, pozorovanie a hodnotiaci formulár, portfólio alebo prípadové štúdie. Výskumné projekty, ktoré vykonávajú študenti, sú vyžadované takmer v dvoch tretinách študijných programov.
- xii. **Kompetencie:** Vzdelanie logopédov vyžaduje dosiahnutie a preukázanie kompetencií, ktoré sú kombináciou teórie a praxe a takisto praktických zručností potrebných pre vykonávanie efektívnej praxe založenej na dôkazoch. Najpozoruhodnejším rysom celkových výsledkov porovnávajúcich význam špecifických a všeobecných kompetencií potrebných pre začiatok logopedickej praxe, bol rozsah zhody medzi akademickými pracovníkmi, absolventmi a zamestnávateľmi.
- xiii. Osobitné špecifické kompetencie sa týkajú efektívneho hodnotenia, diagnostiky, liečby, prevencie, poradenstva pre klientov a rodinných príslušníkov v oblasti porúch komunikácie a problémov s prehltním. Osobitné špecifické kompetencie - najčastejšie uvádzané ako zásadné, sa týkajú šiestich identifikovaných oblastí, a to rozsahu praxe, hodnotenia a identifikácie porúch komunikácie a prehltania, plánovania a vykonávania intervencie, plánovania, vedenie a vyhodnocovania

služieb, prevencie a profesijného rozvoja, kontinuálneho vzdelávania a špecifickej etickej zodpovednosti.

- xiv. S ohľadom na všeobecné kompetencie boli ako najdôležitejšie vnímané inter- a intra- personálne kompetencie.
- xv. **Hodnotiace nástroje:** zoznam kompetencií potrebných pre začínajúceho logopéda, ktoré boli najčastejšie spomínané medzi všetkými kľúčovými zainteresovaných skupinami sú uvedené v prílohe I. Tento dokument je platný v celej EÚ a možno ho považovať za spoločnú normu, **ktorú musí spĺňať každý logopéd, aby mohol vykonávať svoje povolanie.** Tento dokument taktiež ponúka porovnanie počiatočného vzdelávania logopédov a mal by byť zohľadnený vo všetkých európskych logopedických vzdelávacích programoch. Očakávané kompetencie, ktoré sa ukázali ako nevyhnutné, odrážali širokú škálu úrovní, drvivá väčšina z nich sa umiestnila na úrovni 6 a 7 európskeho kvalifikačného rámca¹.
- xvi. Vzdelávanie logopédov v celej Európe je rôznorode, živé a neustále sa vyvíja. Táto profesia sa nachádza v rôznych štádiách vývoja v rôznych krajinách. Avšak aj tu je prítomná zhoda a hlboké odhodlanie logopédov a pedagógov, aby sa uistili, že produkujú najlepších absolventov, ktorí podávajú najlepší praktický výkon a služby pre ľudí, ktorí potrebujú logopedickú odbornú pomoc. Táto zhoda jasne svietila po celú dobu trvania projektu NetQues. S takouto úrovňou odhodlania a odborných znalostí, je budúcnosť profesie a poskytovania služieb ľuďom, ktorí môžu z logopédie profitovať jasná.

¹ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/eqf08_en.pdf

KAPITOLA 7 Očakávané kompetencie potrebné pre začínajúcich logopédov

7.1 Úvod

Podpora kompetencií je predmetom vzdelávacích programov. Ako je uvedené v kapitole 3, logopédia je komplexná vedecká disciplína s praktickým poľom pôsobenia. Je dôležité, aby sa rozsah vedomostí začínajúcich logopédov vzťahoval ku rozsahu kompetencií, ktoré sú považované za nevyhnutné. Toto bolo taktiež považované všetkými konzultujúcimi odborníkmi za žiaduce a dôraz bol kladený najmä na integráciu rôznych kompetencií v praxi:

1. na technické kompetencie, od ktorých sa očakáva ako logopéd pristupuje k svojej úlohe
2. na to, ako logopéd používa a kombinuje svoje znalosti a porozumenie, s príslušným postojom a stratégiami, ktoré mu pomáhajú v rozhodovaní
3. na neustály rozvoj jednotlivca ako osoby a ako odborníka.

Odborná spôsobilosť bola často opisovaná ako "robiť správne veci", "robiť správne veci správnym spôsobom" a "správna osoba robí" - vid' Hardenov opis vzdelávania lekárov (2002)^{2,3} a Adamov (2006)⁴ úvod do výsledkov štúdia v EUA Bologna Handbook.

Vtuning-metodológii sú kompetencie opísané ako referenčné body pre tvorbu osnov a hodnotení, nie ako "zvieracej kazajky". Umožňujú flexibilitu a samostatnosť v konštrukcii učebných osnov. Rovnako poskytujú spoločný jazyk na opísanie toho, na čo sa osnovy zameriavajú.

Metodika na zlepšovanie princípov identifikuje kompetencie, pokiaľ ide o **všeobecné** kompetencie, alebo prenosné zručnosti, t.j. tie schopnosti, ktoré nie sú obmedzené učením alebo aplikáciou určitého subjektu a podliehajú **subjektívne špecifickým** kompetenciám, ktoré sa priamo vzťahujú k odboru alebo predmetu, v tomto prípade k logopédii.

Pri tomto projekte so zameraním na logopédiu sa projektoví partneri zhodli, že pre porovnávanie programov je veľmi výhodné zamerať sa na to, čo absolvent logopédie, ako začínajúci nezávislý odborník, musí dokázať urobiť. Kompetencie boli identifikované a sú definované v kontexte tak, aby zahŕňali nielen schopnosť niečo urobiť, ale aj spraviť to s

² Harden, R. M. (2002a). Vývoj založený na výsledkoch vzdelávania. *Medical Teacher*, 24(2), 117-120.

³ Harden, R. M. (2002b). Získané zručnosti, vedomosti a vzdelávacie ciele: je tam rozdiel? *Medical Teacher*, 24(2), 151-155.

⁴ Adam, S. (2006). Úvod do učenia. In Froment E., Kohler J., Purser L. and Wilson L. (Eds), EUA Bologna Handbook article B.2.3-1. Berlin: Raabe.

porozumením, flexibilitou, pomocou vyšších kognitívnych schopností, ako je napríklad analýza a syntéza. To tiež zahŕňa schopnosť vyhľadávať, vyberať a vhodne používať informácie, a teda aplikovať kritické myslenie, rovnako ako výbrať najlepšiu možnosť riešenia situácie na základe všetkých dôkazov a čo najvhodnejším spôsobom. Odborná kompetencia tak zahŕňa celú škálu zručností: vedomosti - kognitívne/intelektuálne, psychomotorické/fyzické schopnosti a afektívnu sféru - postoje, pocity a emócie.

Preto sa projekt zameriava na identifikáciu takých subjektovo (profesijne) špecifických kompetencií, ktoré sú kľúčové pre začínajúcich logopédov⁵, pretože slúžia na odlišenie od ostatných absolventov iných profesií. Všeobecné akademické kompetencie sú tu tiež zahrnuté, a sú základom pre rozvoj profesijne špecifických kompetencií, no sú posudzované samostane od tých subjektovo špecifických.

Ďalej výsledky, ktoré sú uvedené nižšie definujú subjektovo špecifické vedomosti, zručnosti a postoje, identifikované respondentmi dotazníkov (príloha IV), aby mohli byť za prvé najskôr identifikované kompetencie, ktoré sú základom pre nových absolventov a ktoré sú považované za žiaduce pre efektívnu a účinnú logopedickú prax v celej EÚ a po druhé, aby mohlo byť identifikované, do akej miery kompetencie v týchto troch oblastiach (tj vedomosti, zručnosti a postoje) sú vzájomne prepojené a vedú ku kompetenciám.

Tento projekt opisuje špecifickú integráciu vedomostí, porozumenia, subjektovo špecifické schopnosti a zručnosti, ktoré používajú logopédi, aby mohli fungovať podľa požiadaviek, ktoré sú na nich v špecifickom kontexte kladené (zdravie/vzdelávanie/sociálny sektor). Ciele projektu NetQues s ohľadom na perspektívu logopédie teda dopĺňajú a pripomínajú ciele európskeho kvalifikačného rámca (pozri tabuľku 7.1).

Tabuľka 7.1 Porovnanie cieľov EQF a NetQues

Ciele	
EQF	NetQues
<ul style="list-style-type: none"> • jasnejšia a zrozumiteľnejšia kvalifikácia v rôznych krajinách a systémoch Európy • podporovať mobilitu občanov medzi krajinami a uľahčiť im celoživotné vzdelávanie • zvýšiť transparentnosť kvalifikácie 	<ul style="list-style-type: none"> • dohodnúť sa na spoločných normách a kritériách pre začínajúcich logopédov • umožniť väčšiu mobilitu kvalifikovaným odborníkom v rôznych krajinách • uľahčiť rozvoj profesie • poskytovať poradenstvo vysokoškolským inštitúciám a hlavným zainteresovaným stranám, pokiaľ ide o vzdelávanie logopédov vo všetkých krajinách Európy • umožniť občanom Európy, aby mali prístup k službám kvalifikovaných logopédov

⁵ Začínajúci logopéd = osoba, ktorá úspešne skončila študijný program logopédie a je pripravená na nezávislý výkon práce logopéda

7.2 Metóda

Ako už bolo opísané v kapitole 5, tím odborníkov vo vzdelávaní logopédov vytvoril súbor návrhov špecifických a všeobecných kompetencií na základe rozsiahlych hodnotení súčasnej dokumentácie vzdelávacích programov, regulačných rámcov, referenčných bodov a porovnávaním dokumentov z celej Európy, rovnako využíval logopedické kompetencie založené na celkovej štruktúre zahŕňajúc dokumenty používané v USA (ASHA)⁶, v Austrálii (SPA)⁷, v Kanade (CASLPA)⁸ and v IALP smerniciach⁹. Tieto navrhované položky boli testované a opakovane vylepšované modifikovanou "Delphi" technikou, zahŕňajúc širšie skupiny odborníkov, a to kolegov v logopedickom vzdelávaní a klinickej praxi. Tieto snahy vyústili do súboru 60 špecifických oblastí a 38 generických kompetencií (pozri prílohu IV pre prieskumné položky).

Problematika špecifických kompetencií sa týka nasledujúcich ôsmich oblastí:

- rozsah praxe
- hodnotenie a identifikácia porúch komunikácie a prehľadania
- plánovanie a realizácia intervencie
- plánovanie, udržiavanie a vyhodnocovanie poskytovaných služieb
- prevencia
- zabezpečenie kvality
- výskum
- profesijný rozvoj, kontinuálne vzdelávanie a špecifická etická zodpovednosť

Všeobecné kompetencie sa týkajú nasledujúcich troch oblastí:

- inštrumentálne kompetencie
- interpersonálne a intrapersonálne kompetencie
- interpersonal and intrapersonal competences
- systémové kompetencie.

Základ dotazníka tvorí celkový súbor 98 kompetencií (v angličtine), ktorý spolu so slovníkom, bol zaslaný vedúcim spolupracovníkom v každej krajine na prípravu prekladu logopédmi v ich vlastnom jazyku a angličtine. Dotazník a slovník boli pripravené vo všetkých požadovaných európskych jazykoch (celkovo 24) s využitím spätného prekladu ako

⁶ ASHA (2009) Štandardy a implementačné procedúry pre certifikáciu Klinickej kompetencie v oblasti narušenej komunikačnej schopnosti (revidované v marci 2009 americkou asociáciou - Speech-Language-Hearing Association. Dostupné na: http://www.asha.org/certification/slp_standards/

⁷ SPA (2010) Etický kódex. Dostupné na <http://www.speechpathologyaustralia.org.au/library/CodeofEthics.pdf>

⁸ CASLPA (2008) Kanadská asociácia logopédov a audiológov - *Canadian Association of Speech-Language Pathologists and Audiologists (CASLPA) Východiská pre prax*. Dostupné na: http://www.caslpa.ca/PDF/Scope_of%20Practice_SLP_english_2008.pdf

⁹ IALP Smernice pre začiatkové vzdelávanie logopédov. *Folia Phoniatria et Logopaedica*. 2010, 62(5), 210-16.

kontroly. Nakoniec, bol použitý online prieskumný nástroj SurveyMoneky pre vyplnenie respondentmi v ich preferovanom jazyku.

Prieskum bol zaslaný trom kľúčovým, zainteresovaným skupinám v každej krajine:

1. akademickí pracovníci/učitelia/výskumníci študijného programu logopédia
2. čerství absolventi študijného programu logopédia (za posledných päť rokov)
3. zamestnávateľia logopédov (vrátane zdravotníctva).

Úlohou respondentov bolo posudzovať jednotlivé kompetencie na trojbodovej škále:

- nie je nevyhnutná pre prácu (vykonávanie praxe) **začínajúceho logopéda**
- je žiadúca, ale nie je nevyhnutná pre (vykonávanie praxe) **začínajúceho logopéda**
- je nevyhnutná pre prácu (vykonávanie praxe) **začínajúceho logopéda**

Začínajúci logopéd bol definovaný ako ‘ten kto úspešne ukončil študijný program logopédia a je pripravený samostatne pracovať ako logopéd’.

Údaje, t.j. odpovede z prieskumu boli analyzované trojčlennou pracovnou skupinou použitím programov SPSS¹⁰ a Excel¹¹, ktoré poskytli deskriptívnu štatistiku taktiež štatistické analýzy výsledkov a charakteristík jednotlivých skupín respondentov.

7.3 Výsledky a kľúčové zistenia

Do uzatvorenia prístupu na dotazník v SurveyMonkey bolo celkovo získaných 4383 odpovedí. Zo 4383 získaných odpovedí bolo kompletne vyplnených a analyzovaných 2863 (65%). Zvyšných 1520 odpovedí s chýbajúcimi dátami boli vyradené.

1.3.1 *Najdôležitejšie oblasti špecifických kompetencií*

V tabuľke 7.2 uvádzame 25 oblastí špecifických kompetencií, ktoré boli všetkými tromi cieľovými skupinami najčastejšie označené ako “nevyhnutné”.

Môžeme vidieť, že najčastejšie označované oblasti špecifických kompetencií ako nevyhnutné sa týkajú šiestich z ôsmich uvedených okruhov (pozri 7.2 vyššie), a to:

- rozsah praxe
- hodnotenie a identifikácia porúch komunikácie a prehľadania
- plánovanie a realizácia intervencie
- plánovanie, udržiavanie a vyhodnocovanie poskytovaných služieb
- prevencia

¹⁰ SPSS Štatistický produkt a servisné služby IBM

¹¹ EXCEL Microsoft pre Windows/Mac

- profesijný rozvoj, kontinuálne vzdelávanie a špecifická etická zodpovednosť

Aby bolo možné zahájiť logopedickú prax, respondenti považujú za dôležité v začiatkovej fáze štúdia logopédie zdôrazniť kompetencie, ktoré sa vzťahujú k oblastiam hodnotenia, diagnostiky, intervencie, prevencie a poradenstva.

Tabuľka 7.2 Zoznam 25 oblastí špecifických kompetencií najčastejšie označených ako nevyhnutné

Najčastejšie označované oblasti ako nevyhnutné	
Popis oblastí špecifických kompetencií	
1.	Vie posúdiť, diagnostikovať a poskytovať intervenciu narušenej komunikačnej schopnosti
2.	Chápe profesijné úlohy a hranice logopedickej terapie
3.	Ak je to nevyhnutné, odvoláva sa včas a primeraným spôsobom na ďalších profesionálov
4.	Poskytuje vhodnú spätnú väzbu o interpretácii výsledkov pre klienta a jeho blízkych tak, aby tomu mohli ľahko porozumieť
5.	Používa vhodné terapeutické techniky, pri ktorých využíva potrebné materiály a prístrojové vybavenie
6.	Dokáže poskytnúť ústnu alebo písomnú správu s diagnostickými výsledkami, zahŕňajúc analýzu a interpretáciu diagnostických informácií
7.	Pri výbere cieľov integruje výsledky vyšetrení s ďalšími relevantnými informáciami
8.	Dodržiava národný etický kódex profesie a/alebo predpísané normy zamestnávateľa a/alebo sa riadi vládnym dokumentmi štátu
9.	Rozumie princípom a zásadám, ktoré sú základom špecifických terapeutických metód
10.	Diskutuje o dlhodobých výsledkoch a po konzultácii s klientom rozhoduje, či logopedická terapia je vhodná alebo potrebná. Táto diskusia zahŕňa aj ďalšie dôležité osoby.
11.	Identifikuje chýbajúce informácie potrebné k pochopeniu narušenej komunikačnej schopnosti klienta a aktívne ich vyhľadáva
12.	Analyzuje a presne interpretuje diagnostické výsledky a prepája informácie z anamnézy a ďalších relevantných zdrojov
13.	Zdôvodňuje rozhodnutia začať, pokračovať, zmeniť alebo prestať používať zvolené techniky, postupy alebo procedúry a zaznamenáva svoje rozhodnutia s primeraným zdôvodnením
14.	Vyberá a plánuje vhodnú a efektívnu terapiu, ktorá zahŕňa blízke osoby z klientovho okolia
15.	Vie nadviazať kontakt a podporiť účasť na procese diagnostiky a diferenciálnej diagnostiky
16.	Vhodným spôsobom pripravuje klienta a jeho blízkych na ukončenie terapie, získava ich súhlas s prihladením na relevantné smernice poskytovateľa logopedickej starostlivosti
17.	Zaznamenáva reakcie na intervenciu a zachytáva každú zmenu v intervenčnom pláne
18.	Prispieva k predchádzaniu vzniku a rozvoja narušenej komunikačnej schopnosti, jedenia, pitia a prehĺtania

19.	Identifikuje vplyv rôznych situácií, prostredia alebo kontextu na klientove problémy
20.	Rozvíja svoj osobnostný rast logopéda prostredníctvom pohľadu na svoje aktuálne schopnosti a na ďalší rozvoj interpersonálnych a komunikačných schopností
21.	Uvedomuje si vplyv poruchy na psychosociálnu pohodu, sociálny a zdravotný stav klienta a jeho blízkych
22.	Zhromažďuje informácie, vrátane kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov, aby zhodnotil efektivitu terapie
23.	Chápe úlohy ostatných členov inter-/transdisciplinárneho tímu a v spolupráci s nimi vytvára intervenčný plán
24.	Súčasnú evidenciu udržuje čitateľnú a presnú, v súlade s odbornými a právnymi požiadavkami a používa iba akceptovanú terminológiu
25.	Rozumie pojmom účinnosť a účelnosť vo vzťahu k logopedickej intervencii

1.3.2 Spoločné preferencie zúčastnených respondentov

Akademickí pracovníci, absolventi a zamestnávateľia vyjadrili veľmi podobné preferencie, ktoré sa týkajú prevažne prvých piatich zo 60 hodnotených oblastí špecifických kompetencií. Napriek vysokému počtu prijateľných možností kompetencií, bol zaznamenaný značný stupeň zhody, kedy kompetencie boli vnímané ako nevyhnutné alebo žiaduce. Nižšie uvedená tabuľka 7.3 ukazuje päť kompetencií, ktoré 206 zamestnávateľov, 476 akademických pracovníkov a 2181 absolventov (za posledných päť rokov) najčastejšie označili ako nevyhnutné.

Tabuľka 7.3 Päť oblastí špecifických kompetencií najčastejšie označovaných ako nevyhnutné v každej z troch skupín respondentov

Najčastejšie označované špecifické kompetencie respondentmi		
Zamestnávateľia	Akademickí pracovníci	Absolventi
1. Vie posúdiť, diagnostikovať a poskytovať intervenciu NKS	1. Vie posúdiť, diagnostikovať a poskytovať intervenciu NKS	1. Vie posúdiť, diagnostikovať a poskytovať intervenciu NKS
2. Chápe profesijné úlohy a hranice logopedickej terapie	2. Poskytuje vhodnú spätnú väzbu o interpretácii výsledkov pre klienta a jeho blízkych tak, aby tomu mohli ľahko porozumieť	2. Chápe profesijné úlohy a hranice logopedickej terapie
3. Poskytuje vhodnú spätnú väzbu o interpretácii výsledkov pre klienta a jeho blízkych tak, aby tomu mohli ľahko porozumieť	3. Dokáže poskytnúť ústnu alebo písomnú správu s diagnostickými výsledkami, zahŕňajúc analýzu a interpretáciu diagnostických informácií	4. Ak je to nevyhnutné, odvoláva sa včas a primeraným spôsobom na ďalších profesionálov
4. Používa vhodné terapeutické techniky, pri ktorých využíva potrebné materiály a prístrojové vybavenie	4. Chápe profesijné úlohy a hranice logopedickej terapie	5. Poskytuje vhodnú spätnú väzbu o interpretácii výsledkov pre klienta a jeho blízkych tak, aby

		tomu mohli ľahko porozumieť
4. Ak je to nevyhnutné, odvoláva sa včas a primeraným spôsobom na ďalších profesionálov	5. Ak je to nevyhnutné, odvoláva sa včas a primeraným spôsobom na ďalších profesionálov	5. Používa vhodné terapeutické techniky, pri ktorých využíva potrebné materiály a prístrojové vybavenie

1.3.3 *Najmenej dôležité oblasti špecifických kompetencií*

V tabuľke 7.4 uvádzame desať najmenej dôležitých oblastí špecifických kompetencií, ktoré boli najmenej označované ako nevyhnutné pre prácu začínajúceho logopéda.

Tabuľka 7.4 Desat' oblastí špecifických kompetencií, ktoré boli najmenej označované ako nevyhnutné pre prácu začínajúceho logopéda z celkového počtu respondentov (najmenej=1)

Najmenej označované oblasti ako nevyhnutné Popis oblastí špecifických kompetencií	
1.	Vie administrovať, zaznamenávať a interpretovať nasledovné inštrumentálne meracie techniky ako nazometria/stroboskopia/nazoendoskopia/laryngografis/videofluoroskopia/tympanimetria/akustická analýza
2.	Prispieva k rozvoju odboru realizáciou výskumu a publikovaním výsledkov výskumov a prípadových štúdií
3.	Pozná a vie používať základy štatisticky software
4.	Spolupracuje na výskumoch iniciovaných a podporovaných inými pracovníkmi
5.	Vie administrovať, zaznamenávať a interpretovať prístrojové meranie - audiometriu
6.	Navrhuje vytváranie, získavanie alebo zavádzanie nových postupov
7.	Hodnotí formálne a neformálne nástroje diagnostiky, intervenčné prostriedky a metódy vo vzťahu k súčasným výskumom
8.	Po získaní skúseností pomáha v príprave študentom svojej profesie
9.	Prispieva k prevencii výskytu vývinových porúch, jedenia, pitia alebo prehltnutia edukáciou verejnosti a iných odborníkov
10.	Prispieva k získavaniu údajov do programov zabezpečenia kvality

Je zrejmé, že tieto kompetencie si vyžadujú post kvalifikačné skúsenosti v logopedickej oblasti a preto nie sú označované ako nevyhnutné pre začínajúcich logopédov.

1.3.4 *Najdôležitejšie všeobecné kompetencie*

V tabuľke 7.5 uvádzame 25 všeobecných kompetencií, ktoré boli najčastejšie hodnotené ako "nevyhnutné" všetkými tromi skupinami respondentov.

Zo všetkých 38 položiek v oblasti interpersonálnych a intrapersonálnych všeobecných kompetencií bolo v prieskume najčastejšie označených za nevyhnutné všetkými skupinami respondentov 25 položiek. Medzi desať všeobecných kompetencií najčastejšie označených

ako nevyhnutné sú tie, ktoré sú spojené s intrapersonálnymi kompetenciami ako je *prejavovať správanie, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé*, ako aj *schopnosť byť sebakritický a premýšľať o vlastnom výkone*. Z interpersonálnych schopností boli najčastejšie označené položky *schopnosť zrozumiteľným a citlivým spôsobom poskytovať presnú spätnú väzbu a empatia s klientmi a kolegami*, ďalej systemové kompetencie a inštrumentálne schopnosti, ktoré boli vo všeobecnosti považované za menej dôležité.

Na záver, výsledky ukazujú, že inter- and intra-personálne všeobecné kompetencie boli vnímané ako najdôležitejšie. Preto, by sa týmto všeobecným kompetenciám mala venovať pozornosť už na začiatku vzdelávania, aby boli logopédi pripravení do praxe. Po týchto personálnych kompetenciách, ktoré sú určite veľmi dôležité, nasledujú najmä inštrumentálne kompetencie, ktoré sa zdajú byť vnímané ako nevyhnutné.

Tabuľka 7.5 Zoznam 25 všeobecných kompetencií najčastejšie označených ako nevyhnutné celkovým počtom respondentov

Najčastejšie označované oblasti ako nevyhnutné Popis oblastí všeobecných kompetencií	
1.	Preukazuje správanie, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé.
2.	Má schopnosť byť sebakritický a premýšľať o vlastnom výkone.
3.	Vie poskytnúť zrozumiteľným a citlivým spôsobom presnú spätnú väzbu.
4.	Preukazuje empatiu s klientmi a kolegami.
5.	Preberá zodpovednosť za rozvoj vlastných vedomostí a schopností po celú dobu svojho života.
6.	Preukazuje pozitívny a pro aktívny prístup.
7.	Je schopný efektívne a citlivo získavať informácie od oznamovateľov.
8.	Používa vhodné a efektívne zručnosti a materiály pri písomnej, ústnej a vizuálnej komunikácii a inštrukciách.
9.	Prispôbuje svoje správanie a prístup, aby sa vedel správne prispôbiť novým situáciám.
10.	Identifikuje dôležitý faktor v probléme a predpokladá možné riešenia.
11.	Vyjadruje preferované riešenie/rozhodnutie zrozumiteľnou formou a načrtne konkrétny potrebný postup.
12.	Uznáva rozmanitosť a multikulturalizmus.
13.	Využíva znalosti ako identifikovanie dôležitých faktorov v probléme a predpokladanie možných riešení a s tým spojených rizík, pri výbere najvhodnejšieho riešenia pre konkrétnu situáciu.
14.	Preukazuje odolnosť pri zvládaní požiadaviek, ktoré sú na neho kladené spôsobom, ktorý umožňuje udržať jeho sebavedomie a zvládanie stresu.
15.	Využíva sociálne zručnosti ako je asertivita, spolupráca a vyjednávanie.
16.	Analyzovať informácie tak, aby mohol vyvodiť patričné závery a uvedomuje si dôsledky týchto záverov.
17.	Syntetizuje informácie z rôznych zdrojov tak, aby vedel vybrať

	vhodný postup alebo aby vedel odpovedať na otázku.
18.	Aplikuje právne a etické princípy pri manažovaní informácií a chráni integritu, spoľahlivosť a autenticitu záznamov.
19.	Identifikuje riziká a úskalia spojené s každým možným riešením
20.	Rozdeľuje si úlohy na konkrétne kroky, zostaví časový plán s reálnymi cieľmi a berie ohľad na všetky ďalšie požiadavky.
21.	Pracuje nezávisle.
22.	Spĺňa ciele a poskytuje výsledky práce v presnom termíne.
23.	Vyhľadáva odbornú literatúru, aby našiel najdôležitejšie informácie potrebné k zodpovedaniu otázky.
24.	Formuluje kreatívne a originálne riešenia pre nové situácie.
25.	Zhromažďuje údaje pomocou rôznych metód, vrátane prehľadu literatúry, rozhovorov, dotazníkov a pozorovania.

1.3.5 Spoločné preferencie zúčastnených respondentov

Podobne ako v prípade posudzovania špecifických kompetencií, akademickí pracovníci, absolventi a zamestnávateľia vyjadrili veľmi podobné preferencie, ktoré sa týkajú piatich najčastejších všeobecných kompetencií z celkových 38 hodnotených oblastí. Bol zaznamenaný značný stupeň zhody najdôležitejších všeobecných kompetencií. Tabuľka 7.6 uvádza päť najčastejších kompetencií označených od 206 zamestnávateľov, 476 akademických pracovníkov a 2181 absolventov (za posledných päť rokov).

Tabuľka 7.6 Päť najčastejšie uvádzaných nevyhnutných všeobecných kompetencií v každej zainteresovanej strane

Najčastejšie citované nevyhnutné všeobecné kompetencie jednotlivých zainteresovaných strán		
Zamestnávateľia	Akademickí pracovníci	Absolventi
1. Preukazuje správanie, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé.	1. Vie poskytnúť zrozumiteľným a citlivým spôsobom presnú spätnú väzbu.	1. Preukazuje správanie, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé.
2. Vie poskytnúť zrozumiteľným a citlivým spôsobom presnú spätnú väzbu.	2. Preukazuje správanie, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé.	2. Má schopnosť byť sebakritický a premýšľať o vlastnom výkone.
3. Preukazuje empatiu s klientmi a kolegami.	3. Má schopnosť byť sebakritický a premýšľať o vlastnom výkone.	3. Preukazuje empatiu s klientmi a kolegami.
4. Preberá zodpovednosť za rozvoj vlastných vedomostí a schopností	4. Preukazuje empatiu s klientmi a kolegami.	4. Vie poskytnúť zrozumiteľným a citlivým spôsobom presnú spätnú

po celú dobu svojho života.		väzbu.
5. Má schopnosť byť sebakritický a premýšľať o vlastnom výkone.	5. Používa vhodné a efektívne zručnosti a materiály pri písomnej, ústnej a vizuálnej komunikácii a inštrukciách.	5. Preberá zodpovednosť za rozvoj vlastných vedomostí a schopností po celú dobu svojho života.

1.3.6 Najmenej dôležité oblasti všeobecných kompetencií

V tabuľke 7.7 na druhej strane uvádzame desať najmenej dôležitých oblastí všeobecných kompetencií, ktoré boli najmenej označované ako nevyhnutné pre prácu začínajúceho logopéda.

Systémové kompetencie sú často považované za žiaduce, ale nie nevyhnutné. Až osem z desiatich kompetencií, ktoré sú považované za “nie nevyhnutné”, sú systémové kompetencie. Je jasné, že *schopnosť písať odborné dokumenty, vedecké články a pripraviť odborné prezentácie v cudzom jazyku* (čo vo všeobecnosti znamená publikovať výskum) by nemalo byť posudzované ako požiadavka pre začatie praxe logopéda, hoci môže byť stále potrebná pre jeho kariérny rast.

Zistenie, že človek *je schopný čítať a porozumieť odborným dokumentom, vedeckým článkom a odborným prezentáciám v cudzom jazyku a používanie cudzieho jazyka* sú dve všeobecné kompetencie najmenej uvádzané ako nevyhnutné alebo žiaduce, čo odzrkadľuje skutočnosť, že väčšina vedeckej literatúry je písaná v angličtine a to spôsobuje, že respondenti v anglicky hovoriacich krajinách (alebo aj tam, kde je jazyk často používaný) považujú za menej nevyhnutné to, aby začínajúci logopéd bol schopný rozumieť alebo vyjadrovať sa v cudzom jazyku.

Tabuľka 7.7 Desať oblastí všeobecných kompetencií, ktoré boli najmenej označované ako nevyhnutné z celkového počtu respondentov.

Najmenej označované oblasti ako nevyhnutné Popis oblastí generických kompetencií	
1.	Schopnosť napísať odborné dokumenty, vedecké články a pripraviť odborné prezentácie v cudzom jazyku.
2.	Navrhnuť a realizovať výskumný projekt, aby vedel efektívne odpovedať na určitú otázku.
3.	Primerane riadiť ostatných.
4.	Manažovať ostatných tak, aby sa dosiahol spoločný postoj.
5.	Vzdelávať nových a ostatných členov tímu.
6.	Používať tzv. elektronické vzdelávanie a prispôbovať sa novým

	vzdelávacím technológiám.
7.	Je schopný čítať a porozumieť odborným dokumentom, vedeckým článkom a odborným prezentáciám v cudzom jazyku.
8.	Zapájať sa do nových projektov a v prípade potreby riešiť zložité úlohy, problém.
9.	Zabezpečiť vzdelávanie a školenia pre príslušníkov iných profesií alebo iných blízkych osôb klienta
10.	Vyhodnotí metodológiu, výsledky a analýzy nahláseného výskumného projektu, aby sa dala posúdiť jeho kvalita.

7.4 Diskusia a vyvodenie výsledkov

Je evidentné, že odborné špecifické kompetencie prislúchajúce hodnoteniu, diagnostike, terapii, prevencii a poradenstvu v oblasti komunikačných porúch a ťažkostí s prehĺtaním, sú kľúčové a mal by byť na ne kladený dôraz pri počítačnom logopedickom vzdelaní. Akademickí pracovníci, absolventi a zamestnávateľia preukázali vysoký stupeň zhody pri kompetencii *vedieť posúdiť, diagnostikovať a poskytovať intervenciu pri poruchách reči a jazyka*, ktorú považujú za nevyhnutnú kompetenciu pre prax začínajúceho logopéda. Kým medzi požadovanými špecifickými kompetenciami bola výrazná zhoda medzi zúčastnenými respondentami, rozdiely sa vyskytli medzi prioritami jednotlivých skupín v 60 oblastiach špecifických kompetencií. Napríklad akademickí pracovníci kládli trochu väčší dôraz na oblasť *vedieť vytvoriť ústne a písomné správy výsledkov vyšetrení, vrátane analýzy a interpretácie výsledkov vyšetrení*, pričom absolventi a zamestnávateľia častejšie označovali oblasť *chápať profesijné úlohy a hranice logopedickej terapie*.

Čo sa týka všeobecných kompetencií, inter- a intra-personálne kompetencie sú najčastejšie považované za nevyhnutné pre počítačové logopedické vzdelanie a preto by mali byť starostlivo rozvíjané v rámci počítačového vzdelávania. Inštrumentálne kompetencie sú považované za nevyhnutné alebo žiaduce, zatiaľ čo systémové kompetencie spojené s manažmentom a výskumom sú žiaduce, ale nie nevyhnutné pre začínajúcich logopédov. Všeobecná kompetencia, ktorá bola najčastejšie uvádzaná ako nevyhnutná pre začínajúcich logopédov medzi absolventmi, zamestnávateľmi a akademickými pracovníkmi, bola oblasť *preukazovania správania, ktoré je čestné, úprimné a spoľahlivé*. Akademici prioritne označovali schopnosť *vedieť poskytnúť zrozumiteľným a citlivým spôsobom presnú spätnú väzbu*, kým u zamestnávateľov bola daná schopnosť označená ako druhá najčastejšia a u absolventov až ako štvrtá najčastejšie označovaná schopnosť.

Taktiež, všeobecná kompetencia *preukazovanie empatie s klientmi a kolegami* bola pravidelne označovaná ako nevyhnutná u absolventov a zamestnávateľov (tretia najčastejšia) a menej často (štvrtá najčastejšia) u akademických pracovníkov.

K dispozícii sú taktiež niektoré ďalšie zistenia týkajúce sa skupín respondentov. Zamestnávateľia a absolventi uvádzajú kompetenciu *preberanie zodpovednosti za rozvoj*

vlastných vedomostí a schopností po celú dobu svojho života za nevyhnutnú pre začínajúcich logopédov častejšie ako akademickí pracovníci. Akademickí pracovníci častejšie označujú kompetenciu *používať vhodné a efektívne zručnosti a materiály pri písomnej, ústnej a vizuálnej komunikácii a inštrukciách* ako zamestnávateľa a absolventi. Tento rozdiel môže odrážať odlišné vnímanie relatívnej dôležitosti jednotlivými skupinami respondentov, kedy musí tieto kľúčové všeobecné kompetencie preukázať logopéd vo svojom profesijnom raste.

Rozdiely možno tiež pripísať odlišnému očakávaniu relatívnej dôležitosti niektorých vznikajúcich kompetencií, napríklad tých, ktoré sa vzťahujú k výskumnej činnosti. Očakáva sa, že začínajúci logopéd by mal byť schopný preukázať určité kompetencie v tejto oblasti - ale ich úroveň sa môže líšiť. Očakávania môže tiež odrážať vstupnú úroveň a typ programu (programov), ktoré sú k dispozícii v jednotlivých krajinách. Z odborového prieskumu vyplynulo, že množstvo času a hĺbka štúdia výskumných metód jednotlivých programov sa značne líšia. Ako sa očakávalo, akademickí pracovníci kládli väčší dôraz na vedomostný základ, zatiaľ čo zamestnávateľa sa viac zaoberajú preukázanými schopnosťami logopédov.

7.5 Záver

7.5.1 Teória a prax

Vzdelanie logopédov vyžaduje dosiahnutie a schopnosť demonštrovať kompetencie, ktoré sú komplexnou interakciou teórie a praxe a celou škálou interakcií zručností nevyhnutných pre efektívnu prax založenú na dôkazoch. Podstata logopedickej profesie a vedy vyžaduje počiatočný logopedický program, ktorý umožňuje úspešným absolventom efektívne využívať dosiahnuté všeobecné a špecifické kompetencie v praxi. Najvýraznejšou (a skutočne upokojujúcou) črtou celkových výsledkov porovnávajúcich dôležitosť špecifických a všeobecných kompetencií za účelom začať vykonávať logopedickú prax bol rozsah zhody medzi akademickými pracovníkmi, absolventmi a zamestnávateľmi.

Získané špecifické kompetencie prislúchajú efektívnemu hodnoteniu, diagnostike, terapii, prevencii a poradenstvu klientom v oblasti komunikačných porúch a ťažkostí s prehĺtaním. Všeobecné kompetencie, obzvlášť dôležité pre začínajúcich logopédov, sú inter- a intrapersonálne kompetencie. Subjektívne schopnosti a zručnosti orientované na človeka ako empatia a pochopenie sú dôležité pre efektívny terapeutický vzťah s klientmi a kolegami, pre zhromažďovanie dát od klienta a vhodné posúdenie a hodnotenie založené na dôkazoch.

7.5.2 Učenie sa prostredníctvom klinickej stáže

Dohliadajúce a mentorované klinické umiestnenie je kľúčové pri poskytovaní prostredia, kde sa študenti logopédie môžu učiť, pracovať a rozvíjať nevyhnutné zručnosti aby sa stali kvalifikovanými profesionálmi. Kvalita a načasovanie umiestnenia by mali byť starostlivo naplánované, aby umožnili študentom logopédie vybudovať si nevyhnutné odborné znalosti s

odzrkadlením a porozumením komplexnosti správnych klinických rozhodnutí založených na zvážení každej situácie. Taktiež musíme rozlišovať metódy, ktorými sú vytvárané logopedické programy v Európe a medzinárodne (pozri 6. kapitolu), kde integrované kurikulum, ktoré obsahuje klinické učenie sa v reálnych podmienkach a stáva sa normou. Zatiaľ čo množstvo učenia doma a v práci môže byť značne odlišné, existuje univerzálna zhoda, ktorá je dôležitým faktorom a musí byť starostlivo začlenená do učebného procesu.

7.5.2.1 Meradlo pre vzdelávanie logopédov: Európsky štandard pre logopedickú prax

Súbor nevyhnutných kompetencií pre začínajúcich logopédov, ktoré boli najčastejšie označované medzi zúčastnenými skupinami respondentov, sú uvedené v Prílohe I. Tento dokument môže byť považovaný za celoeurópsky odsúhlasený spoločný štandard, s ktorým každý logopéd musí prísť do styku, ak chce vykonávať danú profesiu. Je to taktiež štandard, ktorý musí byť zahrnutý vo všetkých európskych vzdelávacích programoch.

7.5.4 Adekvátnosť pre prax, účel a pre budúcnosť

Potom, čo sa preukázali kompetencie a kvalifikácia, absolvent dosahuje status pripraveného a samostatného pracovníka. Aj napriek tomu, celoživotné vzdelávanie a profesionálny rast budú stále kľúčové pre ďalší rozvoj, udržovanie platnosti a vhodnosti všetkého, čo logopéd vykonáva v praxi. Musí to byť podporované počas celej kariéry a v prvých rokoch po kvalifikácii bude logopéd výrazne ťažiť z podporného pracovného prostredia s mentorovaním, aby sa tak stalo. Ako už bolo spomínané vyššie, logopédia je stále sa rozvíjajúca, dynamická profesia, ktorá sa musí prispôbiť a reagovať na meniace sa potreby spoločnosti a integrovať nové vedecké a technologické pokroky, a preto je nevyhnutný ďalší profesionálny rozvoj kvalifikovaného logopedického poradenstva pre daný účel a prax. Podobne rad kompetencií potrebných pre vstup do profesie by nemal byť vnímaný ako nadčasový, ale mal by byť pravidelne prehodnocovaný a aktualizovaný pomocou procesov, aby sa zohľadnil vývoj v oblasti vzdelávania a príslušnom povolání.